

19. Yüzyılda Osmanlı Devleti (Dağılma Dönemi) Konu Anlatımı

KONU 1: 19. YÜZYILDA OSMANLI DEVLET'İNİN GENEL DURUMU

- 19. Yüzyılda sadece Osmanlı Devleti için değil, tüm dünya için en belirleyici olay FRANSIZ İHTİLAL'İ ve bu ihtilaldan yayılan başta milliyetçilik olmak üzere Demokrasi, Hürriyet, Eşitlik, Adalet gibi fikirlerdir.
- Osmanlı devleti daha önceki dönemlerde toprak kaybetmiştir. Ancak şimdi yaşanan süreç DAĞILMA'dır. Çok dilli, çok dinli ve farkı etnik kökenden (IRK) gelen insanları bünyesinde toplayan bir imparatorluk olan Osmanlı Devleti, Milliyetçilik fikrinin etkisi ile çözölme içerisine girmiştir.
- Bu yüzyılın en önemli özelliği Fransız ihtilalından yayılan milliyetçilik fikrinin etkisi ile Osmanlıda yaşayan Balkan uluslarının (Kendilerine AZINLIK diyecekler) bağımsız olmak amacıyla sürekli isyan etmeleridir. (Milliyetçilik kökenli isyanlar)
- Osmanlı devlet adamları bu isyanları önlemek için bir yandan Milliyetçilik fikrine alternatif yeni fikirler bulmuş, (Osmanlıcılık, Batıcılık, İslamcılık v.b.) diğer yandan bu fikirlerin etkisi ile tarihinin en köklü ıslahatlarını yapmıştır. (Tanzimat Fermanı, İslahat Fermanı, Meşrutiyet v.b.)
- Osmanlı Devleti, bu yüzyılda artık iyice güçten düşmüştür. Kendi topraklarını kendi gücüyle koruyamadığı için DENGİ POLİTİKASI temel politika haline gelmiştir.
- Ekonomik açıdan da durum son derece kötüdür. Sanayi İnkılâbının etkileri, kapitülasyonlarla birleşerek Osmanlı ekonomisini yok etmiştir. Öte yandan, devletin içinde bulunduğu ekonomik durum, siyasi ve daha fazla ekonomik tavizi beraberinde getirmiştir. Bu tavizler de ekonominin daha da bozulmasına neden olmuştur.

19. YÜZYILDA OLUŞAN DENGİ:

- 19. yüzyılın en güçlü devleti İngiltere'dir. Ve dünya siyasetine yön vermektedir. (Sanayi İnkılâbını ilk gerçekleştirmiş ve üzerinde güneş batmayan sömürge imparatorluğunu kurmuştur.) İngiltere'nin temel politikası ise sömürgelerine giden yol (AKDENİZ) üzerinde güçlü bir devlet istemez.

- Bu yüzyılda İngiltere'nin en büyük rakibi **Rusya**'dır. Rusya'nın Temel politikası ise Sıcak denizlere (**AKDENİZ**) inmektedir. Bunun için Karadeniz ve Boğazları ele geçirmek ister.

SONUÇ olarak

- **Yüzyılın genelinde, Rusya Osmanlı Devleti'ni yıkmaya çalışır. İngiltere ise Bizim toprak bütünlüğümüzü koruyan bir politika izler.**

NOT: Tabi ki istisnai durumlar vardır. Örneğin Mısır meselesinde Rusya Osmanlı Devleti'nin yanında yer almıştır.

Rusya

- Osmanlı Devleti'ni yıkmak için sürekli saldırmıştır. Bu yüzyılda en çok savaştığımız devlettir.
- Ortodoks haklarını koruma bahanesini kullanmıştır.
- ❓ Ancak yürüttüğü en tehlikeli faaliyet **Panslavizm (Slav Milliyetçiliği)** politikasıdır. Böylece Balkan uluslarının isyanlarında büyük rol oynamıştır.

Avusturya;

- Kanuni devrinden beri süren mücadele artık bitmiştir.
- Çünkü Avusturya'da tıpkı Osmanlı Devleti gibi çok uluslu bir devlet olduğu için Fransız ihtilalından etkilenmiş eski gücünü kaybetmiştir.

NOT: 18. Yüzyılda birlikte hareket ettikleri Rusya, artık Avusturya'nın da en büyük düşmanıdır. Çünkü Rusya'nın yürüttüğü Panslavizm politikası, çok uluslu bir devlet olan Avusturya'ya da büyük zarar vermiştir.

Fransa;

- İngiltere kadar olmasa da sanayileşmiş ve sömürgeler elde etmiştir.
- Politikası ve çıkarları benzer. Bu yüzden genelde İngiltere ile ortak hareket eder.

DEĞİŞEN ŞARTLARA GÖRE AVRUPA DEVLETLERİNİN OSMANLI POLİTİKALARI

ŞARK MESELESİ

- İlk kez Viyana Kongresinde kullanılmıştır.
- ❓ Ayrıntılı bilgi için bakınız: [Fransız İhtilalinden sonra Avrupa \(İhtilal Savaşları\)](#)

Bu bağlamda

- 19.yy başlarında Osmanlı Devletinin güçsüzlüğünden yararlanmak isteyen Avrupa devletleri Osmanlı egemenliğinde yaşayan Hristiyanların durumlarını iyileştirmesini bahane ederek Osmanlı'nın iç işlerine karıştılar.
- 19.yy ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devletinin Avrupa topraklarından çıkarılması ve buraların paylaşımı ile İstanbul'u alarak yeniden Bizans İmparatorluğunun canlandırılması şekline dönüştü.
- Bu süreçte Rusya'nın kışkırtması ile Balkanlardaki Hristiyan azınlıkların isyanlarının başlamasına neden olmuştur.
- 20.yy da ise Avrupa devletleri artık Osmanlı topraklarından pay alma yarışına girdiler.

“HASTA ADAM” İFADESİ NEREDEN GELİYOR?

- Hasta Adam tabiri, Rus Çarı 1. Nikola'nın İngiliz elçisi Sir Hamilton Seymour'a söylemesiyle ortaya çıkmıştır.
- Rus Çarı İngiliz Büyükelçisine hitaben : "Bakınız sayın büyükelçi ortada hasta bir adam var. Her an öldü ölecek. O ölmeden önce biz topraklarını paylaşmalıyız. Biz aramızda anlaşmadan ölürse korkarım büyük bir savaş çıkar." der.
- İngiliz büyükelçi ise, o dönemde İngiltere, Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını ve Rusya'nın daha fazla güçlenmesini istemediği için "Sayın Çar. Neden biz Bu hastamı öldürmek yerine iyileştirmeyelim?" diye sorar.

KONU 2: II. MAHMUT DÖNEMİ ISLAHATLARI

A. SENED-İ İTTİFAK (1808)

DİKKAT: Sened-i İttifak'ı anlamak için nasıl ortaya çıktığını anlamamız gerekir.

Sened-i İttifak'ı ortaya çıkaran olaylar

- III. Selim devri (Nizam-ı Cedid), Kabakçı Mustafa isyanı ile sona ermiştir.
- İstanbul'da ortaya çıkan bu isyanı haber alan ve Nizam-ı Cedid yanlısı Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa, kendi kuvvetleriyle harekete geçmiştir. İstanbul'a gelerek isyanı bastırır. Bu arada isyancılar III. Selim'i öldürmüştür.
- Bu yüzden yenilik taraftarı olarak bildiği II. Mahmut'u tahta çıkarır.
- II. Mahmut kendisini tahta çıkaran Rusçuk ayanı Alemdar Mustafa Paşayı sadrazam yapar.
- Anadolu ve Rumeli'deki ayanların hayli güçlendiğini ve başına buyruk hareket ettiğini düşünen II. Mahmut bu duruma son vermek ister.
- Alemdarın aracılığı ile ayanlar ile görüşülür. Ve Sened-i ittifak imzalanır. (1808)

AYAN: 18 yüzyıldan itibaren iltizam ve Malikâne sistemleri ile Osmanlı Taşrasında giderek güçlenmiş ve devlet otoritesine rakip hale gelmiş yerel güçler.

DİKKAT: Ayrıntılı bilgi için bakınız : [18. Yüzyıl Osmanlı taşra teşkilatındaki değişiklikler](#)

Senedi İttifak'a göre:

- Ayanlar, devletin eyaletlerden asker toplamasına yardım edecek.
- Ayanlar bulundukları yerlerde devletin vergi toplamasına yardım edecek.
- Ayanlar da devlet memurları gibi anlaşmaya uyacaklar. Uymayanlara karşı birlikte hareket edilecek.
- Padişah ağır vergiler koymayacak, eşit ve adaletli vergi alacak.
- İstanbul'daki yeniçeri ve diğer ocaklarda isyan çıktığında ayanlar emir beklemeksizin İstanbul'a gelerek isyanı önleyecekler.

BÖYLECE:

- Bu belge ile ilk kez padişahın mutlak otoritesi sınırlandırılmış,
- Ayanların hakları ve varlığı tanınmıştır.

NOT: Sened-i ittifakın imzalanmasında rol oynayan Alemdar Mustafa Paşa kısa bir süre sonra Eşkinici Ocağına tepki gösteren yeniçerilerin isyanı sonucu öldürüldü. Ayanların gittikçe güçlenmesinden rahatsız olan II. Mahmut ayanları ortadan kaldırarak, sarsılmış ve sınırlandırılmış durumdaki merkezi otoriteyi tekrar güçlendirmeye çalıştı.

DİKKAT 1: Osmanlı padişahı ilk kez kendi gücünün yanında başka gücün varlığını kabul etmiştir.

DİKKAT 2: Bu belge İngiltere'deki Magna Carta'ya benzetildiği için anayasanın başlangıcı olduğu iddia edilse de kesinlikle değildir.

DİKKAT 3: Bu dönemdeki Tanzimat fermanı, Islahat fermanı gibi önemli yeniliklerden ayrılan özelliği; Senedi İttifak'ta hiçbir

❓ **Batılılaşma çabası**

- Fransız İhtilali etkisi,
- Azınlık isyanı etkisi YOKTUR.

B. II. MAHMUT DÖNEMİNDE YAPILAN DİĞER ISLAHATLAR

DİKKAT 1:

- II. Mahmut, Osmanlı tarihinin belki de en büyük ıslahatçısıdır.
- Neredeyse her alanda çok büyük ıslahatlar yapıyor Osmanlı Devleti'ni tam anlamıyla bir dönüşüm içerisine sokuyor.
- O Kadar fazla ve köklü ıslahat yapmıştır ki. Osmanlı tebaası ona "GÂVUR PADİŞAH" demiştir. **DİKKAT 2:** II. Mahmut'un yapılan tüm ıslahatların **iki genel amacı vardır:**
  1. Sarsılmış durumdaki MERKEZİ OTORİTEYİ yeniden tesis etmek
  2. Her şeyi işlerliğini kaybetmiş ve çağın gerisinde kalmış Devlet teşkilatını yeniden düzenleyerek, işler hale getirmek.

1. YÖNETİM ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- Divanı Hümayun kaldırıldı. Yerine, Avrupalı devletlerde olduğu gibi KABİNE SİSTEMİ yani NAZIRLIKLAR kuruldu.

- Buna göre;

ESKİDEN	II. MAHMUT DÖNEMİNDE	BUGÜN
Divan-ı Hümayun	Heyet-i Vükela	Bakanlar Kurulu (Hükümet)
Sadrızam	Başvekil	Başkan
Sadaret Kethüdası	Dâhiliye Nazırı	İç işleri bakanı
Reisülküttap	Hariciye Nazırı	Dış işleri bakanı
Defterdar	Maliye Nazırı	Maliye bakanı
Kazasker	Adliye Nazırı	Adalet bakanı

- Devlet daireleri kuruldu. Dairelere kendi resmini astırdı.

NOT: Eskiden görevlinin evi, aynı zamanda o görevi yerine getirdiği yeri. Örneğin, Kadı'nın konağı mahkeme salonuydu.

- Polis teşkilatı kuruldu.
- Posta teşkilatı kuruldu.
- Devlet memurları iç ve dış diye ikiye ayrıldı. **NOT:**

Dâhiliye (İç işleri) memuru BÜROKRAT, Hariciye (Dış işleri) memuru DİPLOMAT

- Memurlara pantolon, ceket ve fes giyme zorunluluğu getirildi.
- Memurlara maaş bağlandı.

NOT: Eskiden Kalemiye sınıfı yaptıkları iş üzerinden harç alıyorlardı. Bu da Rüşvet gibi sıkıntılara neden oluyordu.

- Köy ve mahallelerde muhtarlıklar oluşturuldu.
- Askeri amaçlı ilk nüfus sayımı yapıldı. (Yani sadece erkek nüfus sayılmıştır.)
- Yurt dışına çıkışlarda pasaport uygulaması başladı.
- İstanbul'a giriş çıkışlarda vize uygulaması başladı.
- Takvim-i Vakayi adlı ilk resmi gazete yayımlandı.
- Müsadere usulüne son verildi.

NOT: Böylece devlet memurlarının özel mülkiyet hakları güvence altına alınmıştır.

NOT: Yolsuzluk yapan devlet memurunun mallarına el koyma demektir. Tüm memurların mallarına el koyma şekline dönüş içindir.

2. ASKERİ ALANDA YAPILAN ISLAHATLAR

- Eşinci Ocağı Kuruldu. (Nizam-ı Cedid benzeri) Yine bir yeniçeri isyanı sonucu Kaldırıldı.
- Sekban-ı cedit ocağını kuruldu. Yeniçeriler yine ayaklandı. Talim terbiye istemezlermiş onun için bu ocak da kapatıldı. Halk bu ayaklanmalardan bıktı.
- **Vakayı Hayriye ile Yeniçeri Ocağı kaldırıldı.**
- **Asakir-i Mansure-i Muhammediye** adıyla yeni bir ordu kuruldu.

DİKKAT: İçeride bu kadar olumlu gelişmeler yaşanırken, Yeniçeri Ocağının kaldırıldığı, yerine yeni ordunun kurulduğu dönemlerde Osmanlı devleti dışarıda oldukça sıkıntılı bir süreç yaşamıştır. Özellikle Yunan İsyanı ve Mısır meselesi sırasında.

3. EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- 19.yy başlarında Osmanlı'nın eğitim sistemi çağın ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmişti.
- II. Mahmut açtığı okullar ve yaptığı ıslahatlarla bu durumu düzeltmek istedi.
- Medrese eğitiminin yanında yeni anlayışla eğitim yapan okulların açılmasına öncelik verdi.
- İstanbul da kız ve erkek çocuklarına ilköğretim zoruna hâle getirildi.
- İşlevini kaybeden Enderun'un yerine devlet adamlarını yetiştirmek amacıyla Mektep-i Maarif-i Adliye açıldı.
- Tercüme odaları kuruldu.
- **İlk defa yurt dışına öğrenci gönderildi.**
- Mektebi tıbbiye (Tıp Fakültesi) açıldı
- Mektebi Harbiye (Harp Okulu) açıldı.
- Mızıkayı hümayun (Bando ve Mızıkâ Okulu) açıldı.
- Mektep-i Ulum-u Edebiye ve Rüştîye adlı orta dereceli okullar açıldı.

4. EKONOMİ ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- II. Mahmut ekonomi alanında bir takım yeni uygulamalar başlattı.
- Ticaret nezareti kurularak tarım ve ticaret işleri düzene sokuldu.
- Ayrıca açılan imalathane ve fabrikalarla ülke sanayisini canlandırmak istedi.
- Yerli malı teşvik edildi.
- Feshane kuruldu.
- Bakırköy de bez fabrikası açıldı.
- Osmanlı tüccarlarının Avrupalı tüccarlar ile rekabet edebilmesi için gümrük vergilerine kolaylık sağladı.

KONU 3: MİLLİYETÇİLİK HAREKETLERİ VE İSYANLAR (II. MAHMUT DÖNEMİ SİYASİ OLAYLAR)

Osmanlı Devletinde azınlıkların ayaklanmalarının nedenleri:

- 1789 Fransız ihtilali ve bu ihtilalden doğan, Milliyetçilik akımı.
- Avrupa devletleri ve Rusya'nın kışkırtmaları. (Panslavizm)
- Avrupa devletlerinde sömürgeciliğin gelişimi.
- Balkanlarda, Rusya ve Avusturya ile sürekli yapılan savaşlar ve istikrarsızlık.

SIRP İSYANI

- Osmanlı Devleti'nde, Fransız ihtilalından etkilenerek, Milliyetçilik fikrinin etkisi ile isyan eden ilk azınlık Sırlardır.
- Ancak Sırp isyanı başarıya ulaşmaz. Çünkü Avrupalı devletler Meternik sistemi gereği Sırp isyanına destek olmamışlardır.

❓ Meternik sistemi için ayrıca bakınız: [İhtilal Savaşları \(İhtilal Sonrası Avrupa\)](#)

Sırların Osmanlı Devleti'nden ayrılma süreci

- Bükreş antlaşmasıyla bazı ayrıcalıklar elde etti.

DİKKAT 1: Böylece milliyetçilik hareketleri sonucu imtiyaz elde eden ilk toplum Sırlar oldu.

DİKKAT 2: Bu diğer Balkan uluslarının cesaretlenmesine ve isyan etmelerine neden oldu.

- Edirne antlaşması ile özerklik kazandılar.(Yarı bağımsızlık)
- Berlin antlaşması ile bağımsız oldular.

YUNAN İSYANI

- Milliyetçilik fikrinin etkisi ile isyan eden ikinci azınlık Yunanlılardır.
- İlk isyan eden Sırlar olmasına rağmen ilk bağımsız olan Yunanlılardır.

Bunun sebebi;

- Meternik sistemi sebebi ile Sırları desteklemeyen Avrupalıların bu sisteme aykırı olarak Yunan isyanını desteklemeleridir.
- 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşı sonrası imzalanan 1829 Edirne antlaşması Yunanlılar bağımsız olmuşlardır.

Peki, Avrupa Meternik sistemine rağmen neden Yunan isyanını destekledi?

- Çünkü Avrupalılar, Rönesans ile birlikte eski Yunan medeniyetine hayranlık duymaktadır. Dolayısıyla Yunanlılara sempati ile bakmaktadır.

SÜREÇ:

- Yunanlılar ilk olarak Eflak-Boğdan'da Sırp isyanını fırsat bilerek ayaklandılar. Ancak burada hem Rum nüfus fazla olmadığı için, Hem Avrupa'dan yardım alamadıkları için başarılı olamadılar.
- İkinci kez Mora'da (Tepedelenli Ali Paşa'nın isyanını fırsat bilerek) isyan etmişler, burada yaşayan Türkleri katletmişlerdir.
- Yunan isyanını kendi çabaları ile bastırmayan II. Mahmut, Mısır valisi Mehmet Ali Paşadan yardım istedi.
- Girit ve Mora valiliklerinin de kendisine verilmesi karşılığında Mehmet Ali Paşa yardım isteğini kabul etti.
- Oğlu İbrahim Paşa komutasındaki Mısır donanması Mora'ya gelerek isyanı bastırdı.
- Fakat Yunan sorunu bitmedi.
- İngiltere, Fransa, Rusya istediklerini zorla kabul ettirebilmek için Osmanlı Devletine savaş açtı.
  - 1827'de Navarin'deki Osmanlı donanmasını yaktılar.
  - Osmanlı Devleti bu devletlerden zararın karşılanmasını istedi fakat karşılanmadı.
  - Osmanlı Devleti yeniçeri ocağını kaldırmış yerine yeni bir ordu kurmuştur. Donanması da Navarin'de yakılmıştır. Bundan yararlanan Rusya'nın Saldırısı sonucu ağır bir yenilgi alındı. Ve şartları çok ağır olan **1829 Edirne antlaşması** imzalandı.

Edirne antlaşmasına göre:

- Yunanistan bağımsız oldu.
- Prut Nehri Osmanlı Rusya arasında sınır olacak ve
- Rus ticaret gemileri boğazdan rahatlıkla geçebilecek.
- Eflak, Boğdan ve Sırbistan özerk hâle getirilecek.
- Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.

DİKKAT:

- Yunanistan Osmanlı Devletinden bağımsızlık kazanan ilk azınlıktır. Bu durum Osmanlı egemenliğindeki diğer azınlıklara örnek oldu.
- Eflak, Boğdan ve Sırbistan'a tanınan özerklik Osmanlı Devletinin Balkanlardaki egemenliğinin kaybolmasına yol açtı.
- Bu şartların yer aldığı Edirne antlaşması Küçük Kaynarca antlaşmasından sonra imzalanan en ağır antlaşmadır.

NOT: Navarin baskını, Donanmamızın denizlerde uğradığı üçüncü büyük felakettir.

Donanma baskınları:

Osmanlı donanması tarihte 4 kez yakılmıştır.

- İnebahtı Baskını- Haçlılar (1571)
- Çeşme Baskını- Rusya (1770)
- Navarin Baskını-Rusya, İngiltere ve Fransa (1827)
- Sinop Baskını (1854) Kırım Savaşı /Rusya

AZINLIKLARIN OSMANLI DEVLETİNDEN AYRILMALARI

Azinlıklar

- 1) Sırbistan'da Islahat Yapma--->
- 2) Sırbistan Özerkliği--->
- 3) Yunanistan'ın Bağımsızlığı--->
- 4) Sırbistan'ın Bağımsızlığı--->
- 5) Karadağ'ın Bağımsızlığı--->
- 6) Bulgaristan'ın Bağımsızlığı--->
- 7) Romanya'nın Bağımsızlığı--->

Bağımsızlık Aşamaları

- Bükreş Antlaşması (1812)
Edirne Antlaşması (1829)
Edirne Antlaşması (1839)
Berlin Antlaşması (1878)
Berlin Antlaşması (1878)
2. Meşrutiyet ve 31 Mart olayı
Berlin Antlaşması (1878)

DİKKAT: Azınlıkların Osmanlı Devletinden ayrılış yolları neredeyse her zaman aynı olmuştur. İsyan etmişler, Dışarıdan yardım görmüşler,

Sonrasında;

- Önce, hangi azınlık isyan etmişse, onların yaşadığı yerde ıslahat yapma sözü vermişiz. (AÇILIM YAPMIŞIZ)
- Gene isyan etmişler. Aynı süreç yaşanmış özerklik vermişiz. (YARI BAĞIMSIZLIK)
- Gene isyan etmişler. En sonunda BAĞIMSIZLIKLARINI kabul etmek zorunda kalmışız.

KONU 4: MISIR MESELESİ (II. MAHMUT DÖNEMİ SİYASİ OLAYLAR)

DİKKAT: Mısır sorununu anlayabilmek için önce **KAVALALI MEHMET ALİ PAŞA** hakkında bilgi sahibi olmamız gerekiyor.

KAVALALI MEHMET ALİ PAŞA KİMDİR?

Yunanistan'da yaşayan Türklerdendir. Fransa'nın Mısır'ı işgali sırasında bölgeye gönderilen gönüllü birliklere katılmıştır. Okuma-yazması olmadığı halde önce bu birliklerin komutanlığını, ardından da Mısır Valiliğini elde etmiştir.

Son derece zeki bir yönetici olan Kavalalı Mehmet Ali Paşa;

- Öncelikle Fransızların yardımıyla modern bir ordu kurdu.
- Eğitime önem vererek Mısır'ın her yanında okullar açtı.
- Osmanlı Devletinden önce Avrupa'ya öğrenci gönderdi.
- Ordunun silah ve mühimmat ihtiyacı için fabrikalar kurdu.
- Mısır'da tarım reformu gerçekleştirdi.
- Tüm bu hamlelerle Mısır'da güçlü bir konuma geldi.

MISIR MESELESİNİN DOĞUŞU (KAVALALI'NIN İLK İSYANI)

- Osmanlı Devleti Yunan isyanını bastırma karşılığında Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'ya Mora ve Girit valiliğini vaat etmişti.
- Ancak Yunanistan bağımsız olunca Mora kaybedildi.
- Bunun üzerine Kavalalı, Girit ve Suriye valiliği istedi.
- İsteği kabul edilmeyince oğlu İbrahim Paşa'yı Suriye'ye yolladı.
- Önce Adana da sonrada Kütahya da Osmanlı ordularını yenen İbrahim Paşa İstanbul'u ele geçirme planları yapamaya başladı.
- Zor durumda kalan Osmanlı Devleti İngiltere ve Fransa'dan yardım istedi.
- Ancak Avrupalı devletlerden yardım alamayınca "**Denize düşen yılana sarılır**" diyerek Rusya'dan yardım istedi.

DİKKAT: Mısır meselesi tarihimize "Denize düşen, yılana sarılır." olarak geçmiştir.

NOT: İngiltere olayı iç sorun olarak değerlendirdiği için, Fransa ise Kavalalı'yı desteklediği için yardım etmemiştir.

- Yardım isteğini kabul eden Rusya donanmasını İstanbul'a gönderince
- Telaşa kapılan Avrupa devletleri, Mehmet Ali Paşa'yı zorlayarak Kütahya Antlaşması'na razı ettiler.

NOT: Bu durum Osmanlı Devleti'nin kendi valisine karşı bile topraklarını koruyamayacak kadar güçsüz olduğunu kanıtlamıştır.

NOT: Osmanlı kendi iç sorununu dış sorun haline getirmiştir.

KÜTAHYA ANTLAŞMASI (1833)

- Mehmet Ali Paşa'ya Mısır valiliği yanında Girit ve Suriye valiliği verilmiştir.
- Oğlu İbrahim Paşa'ya Adana ve Cidde valiliği verildi.

HÜNKÂR İSKELESİ ANTLAŞMASI (1833)

- Antlaşmaya rağmen hem Kavalalı'ya hem de Avrupa devletlerine güvenmeyen II. Mahmut, Rusya ile Bir dostluk Antlaşması olan Hünkâr İskelesi antlaşmasını imzaladı.

Maddeleri:

- Osmanlı saldırıya uğrarsa Rusya masrafları karşılamak koşuluyla yardım edecek ve asker gönderecek.
- Rusya saldırıya uğrarsa Osmanlı boğazları kapatacak.
- Antlaşma 8 yıl geçerli olacak.

ÖNEMLİ 1: Rusya'nın boğazlara inmesi özellikle İngiltere'yi rahatsız etmiş, Boğazlar sorunu ortaya çıkmıştır.

ÖNEMLİ 2: Osmanlı Devleti'nin, kendi egemenlik haklarını kullanarak boğazlar ile ilgili imzaladığı son antlaşmadır.

KAVALALI'NIN İKİNCİ KEZ İSYANI

- Kütahya antlaşması tarafları memnun etmemiştir.
- Mehmet Ali Paşa Bağımsız olmak isterken, II. Mahmut, Kavalalı'nın ulaştığı güçten rahatsızdı.
- Mehmet Ali Paşa 1838'de vergisini yollamadı ve bağımsızlığını ilan etti.
- Bunun üzerine yapılan **Nizip savaşı**nı Osmanlı kaybetti.
- Ancak bu sefer Rusya'nın boğazlara inmesini istemeyen Avrupa devletleri olaya müdahale ettiler.
- Kavalalı'yı yenerek 1840 Londra antlaşmasını kabul ettirdiler.

LONDRA ANTLAŞMASI (1840)

Antlaşmaya göre:

- Mısır, Osmanlı'da kalacak fakat Mısır valiliği Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın, ondan sonra da, onun soyundan gelenlerin olacak.
- Suriye, Adana ve Girit Osmanlı yönetiminde kalacak.

NOT: Böylece; Mısır sorunu çözümlenmiş, Mısır özerk bir eyalet haline gelmiştir.

LONDRA BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ (1841)

- Mısır sorunun çözümünde Avrupa devletlerinin verdiği destek ayrıca Hünkâr İskelesi antlaşmasının süresinin dolması boğazlar konulu bir konferansın toplanmasını sağladı. Konferansın sonunda 1841 Londra Boğazlar sözleşmesi imzalandı.

Sözleşmeye göre:

- Boğazlar Osmanlı'da kalacak.
- Boğazlar barış zamanları tüm devletlerin savaş gemilerine kapalı, ticaret gemilerine açık olacak.

ÖNEMLİ 1: Böylece boğazlar ilk defa uluslararası statü kazandı.

ÖNEMLİ 2: Osmanlı'nın boğazlar ile ilgili tek başına karar verememiştir. Bu yüzden, bu anlaşma Osmanlı egemenlik haklarını zedelediğini gösterir.

BÖYLECE;

- Rusya'nın sıcak denizlere inmesi engellenmiş,
- İngiltere ve Fransa kârlı çıkarken Rusya Hünkâr İskelesinde elde ettiği hakları kaybetmiş.
- Bu, Kırım savaşına sebep olmuştur.

BALTA LİMANI TİCARET SÖZLEŞMESİ (1838)

- Mısır meselesinde İngiltere'nin desteğini almak için İngiltere'ye verilmiş ticari ayrıcalıklardır.
- Bu antlaşma iç gümrük duvarlarını yıkarak tüm Osmanlı ülkesini pazar haline dönüştürmüştür.
- Osmanlı ekonomisinin çöküşünü hazırlamıştır.

KONU 5: TANZİMAT FERMANI 1839 (GÜLHANE HATT-I HÜMAYANU)

- Ferman, Gülhane parkında halka duyurulmuştur. Bu yüzden ismi **Gülhane Hatt-ı Hümayunu'dur.**
- Ayrıca bu ferman bir "Hatt-ı Hümayun" yani saray yazısıdır. Yani bizzat padişahın iradesi ile ortaya çıkmıştır.
- "Tanzim" düzene sokma, düzeltme, düzenleme demektir. Bir zarar karşılığı ödenen para anlamına gelen "tazminat" kelimesi ile karıştırmamak gerekir.
- Ferman, Sadrazam Mustafa Reşit Paşa tarafından hazırlanmıştır.
- Padişah Abdülmecit döneminde ilan edilmiştir.
- Fermanın ortaya çıkmasını sağlayan temel fikir: **Osmanlıcılık fikridir.**

AMAÇ:

- Osmanlı'da yaşayan herkesi eşitleştirmek.
- Böylece gayrimüslimlerin devlete karşı isyan etmesini engellemek.

Maddeleri:

- Osmanlı'da yaşıyan herkesin can, mal, ırz ve namus güvencesi devlet garantisinde olacak.
- Mahkemeler herkese açık olacak ve hiç kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak.
- Herkesten gelirine göre ve düzenli vergi alınacak
- Askerlik vatan görevi haline gelecek ve

Osmanlı vatandaşı olan gayrimüslimler askere gidecek.

- Herkes mal, mülk sahibi olacak bu malları istediği gibi satıp miras bırakabilecek. **NOT:** Kişilerin özel mülkiyet hakkı devlet güvencesi altına alınmıştır.
- Müsadere usulü kalkacak.
- Padişah ve devlet adamları bu fermana uyacak.

TANZİMAT FERMANI'NIN ÖNEMİ

- Tarihimizde Anayasacılığın başlangıcıdır. (kişi temel hak ve hürriyetleri ilk kez kanun garantisine alındığı için)
- Padişah ilk kez hukuk üstünlüğü kabul eder.
- Askerlik vatan görevi haline geldi.
- Gayrimüslimlerin askere gitmesi kararlaştırıldı.
- Devlet, tebaa anlayışından vatandaş anlayışına geçmeye çalışmaktadır.

ÖNEMLİ: Tanzimat Fermanı, 1840 Londra konferansından önce ilan edilmiştir.

Bunun sebebi:

- Mısır meselesinde Avrupalıların desteğini almak.
- Avrupa devletlerinin azınlık haklarını bahane ederek iç işlerimize karışmalarını engellemek.
- Ancak böyle olmadığı gibi daha fazla karışmalarına neden olmuştur.

KONU 6: OSMANLI'DA FİKİR AKIMLARI (DAĞILMAYI ÖNLEMELİK İÇİN ORTAYA ATILAN FİKİR AKIMLARI)

- OSMANLILIK
- İSLAMCILIK (ÜMMETÇİLİK)
- TÜRKCÜLÜK (MİLLİYETÇİLİK)
- BATICILIK
- TURANCILIK
- ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK

DİKKAT: Öncelikle şunu bilmeliyiz:

- Fransız ihtilalinden yayılan ve Osmanlı Devleti'nin DAĞILMA / ÇÖZÜLME süreci yaşamasına neden olan fikir MİLLİYETÇİLİK'tir.
- Osmanlı yöneticileri başlangıçta bu fikre karşı fikirler üreterek devletin yıkılmasını önlemeye çalışmışlardır.
- Osmanlı Devleti'nin üç kıtada toprağı varken, farklı etnik kökenden gelen, farklı dilleri konuşan, farklı dinlere inanan toplulukları birarada tutmak için ilk başvurulan fikir OSMANLILIK olmuştur. Ancak 19. yüzyılın başından itibaren Osmanlılık uygulansa da azınlık isyanları engellenememiştir.
- En son 93 harbi ile balkan topraklarının büyük kısmı kaybedilince bu sefer elde kalan topraklar Anadolu ve Arap coğrafyası olmuştur. Burada yaşayan insanların ortak noktası ise Müslüman olmalarıdır. Sultan II. Abdülhamit döneminde İSLAMCILIK fikri uygulanmıştır.
- İslamcılık fikrinin de milliyetçilik fikri karşısında etkili olmadığını anlayan İttihat ve Terakki yöneticileri ise Balkan savaşlarından sonra milliyetçilik fikrini yani TÜRKCÜLÜK fikrini devlet politikası haline getirmişlerdir.
- TÜRKCÜLÜK fikri belki Osmanlı Devleti'nin yıkılışını engelleyememiştir. Ancak onun yerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti bu esaslar üzerinde inşa edilmiştir.

1. OSMANLILIK:

- Sultan II. Mahmut dönemi
- Tanzimat Fermanı
- Islahat Fermanı
- 1. Meşrutiyet ve 2. Meşrutiyet

2. İSLAMCILIK:

- Sultan II. Abdülhamit Dönemi

3. TÜRKCÜLÜK:

- Meşrutiyet Dönemi -> ittihat ve Terakki

ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ

Osmanlıcılık:

- Osmanlı Devletinde yaşayan farklı milletlerin bir arada yaşamalarını sağlamak.
- Bu konudaki en güzel örnek Sultan II. Mahmut'un bir sözüdür: " **Ben Tebaamdan Hristiyan'ı kilisede, Yahudi'yi havrada, Müslüman'ı camide faklı görmek isterim. Oradan çıktıklarında herkes birdir ve herkes Osmanlıdır.**"

İslamcılık:

- Balkanlardaki Panslavizm politikasını etkisiz hâle getirmek için Müslümanların devlet birliğini sağlamak ve içerideki siyasi rakiplerinin halk içindeki gücünü kırmak.

Türkçülük:

- İttihat ve Terakki iktidarı döneminde Osmanlı sınırları içinde yaşayan Türkleri dil ve kültür birliği etrafında birleştirip yönetime destek sağlamak.

Batıcılık:

- Batının her alanda Osmanlı'nın önüne geçmesi.
- Osmanlı Devletinin bir tek kurtuluş yolunun bu yüzyılın ihtiyaçlarına uygun medeni bir millet ve toplum halini alması gerektiğini düşüncesinin ortaya çıkması.

AMAÇLARI

Osmanlıcılık:

- Osmanlı devletini oluşturan bütün milletlerin adalet, eşitlik, hürriyet içerisinde bir arada tutup Osmanlılık duygusu ile "Osmanlı toplumunu" oluşturmaktır.

İslamcılık:

- Millet olmanın en önemli özelliği dindir. Dini birlik devleti ayakta tutabilir düşüncesiyle Müslüman toplulukların devletten ayrılmalarını önlemek.

Türkçülük:

- Türkleri milli bir duygu ile birleştirerek Osmanlı bayrağı altında kuvvetli bir unsur olarak yeniden dünya devletleri arasına sokmak.

Batıcılık:

- Türk toplumuna batıda gelişen düşünce, yönetim biçimi, yaşam tarzını getirerek ülkenin gelişmesini ve kalkınmasını sağlamak.

TEMEL DÜŞÜNCESİ

Osmanlıcılık:

- Osmanlıcılık düşüncesi geçmişteki gibi uygulandığında tekrar başarılı olabilir.

İslamcılık:

- Devletin kurtuluşu, halifelik makamının bütünleştirici gücü ile gerçekleştirilebilir.

Türkçülük:

- Dili, dini, soyu ve idealleri bir olan topluma dayanan devlet kalıcı olabilir.
- "Dilde Türkçülük" parolasıyla hareket ederek Türk tarihini, uygarlığını geliştirip dünyaya duyurmak.

Batıcılık:

- Askeri ve idari alanda Avrupa'nın seviyesine ancak Avrupalıların izlediği yol ile ulaşılabilir.

TEMSİLCİLERİ

Osmanlıcılık:

- Ziya Paşa,
- Mithat Paşa,
- Namık Kemal

İslamcılık:

- Mehmet Akif,
- Said Halim Paşa,
- Ahmet Hamdi Akseki

Türkçülük:

- Ziya Gökalp,
- Yusuf Akçura,
- Ömer Seyfettin,
- Mehmet Emin Yurdakul

Batıcılık:

- Tevfik Fikret,
- Celal Nuri

GEÇERLİLİĞİ

Osmanlıcılık:

- Milliyetçilik akımının etkisi ile Balkan milletleri isyan ederek Osmanlı'dan ayrılmasıyla geçerliliğini kaybetmiştir. (93 Harbi)

İslamcılık:

- Dünya savaşı sırasında halifenin cihat çağrısına rağmen Müslüman Arapların İngilizler ile birlikte hareket etmedi ile geçerliliğini yitirmiştir.

Türkçülük:

- Bilim ve teknikte batının örnek alınması, kültürel yapının korunması düşüncesiyle yeni Türk devletinin kurulmasında Mustafa Kemal Atatürk'ün ortaya koyduğu milliyetçilik ilkesinin oluşmasında etkili olmuştur.

Batıcılık:

- Batı'nın sadece bilim ve tekniğinin alınması gerektiği fikri Türkiye Cumhuriyeti'nin temel taşlarından biri olmuştur.

TURANCILIK:

- Türkçülük fikrinin daha ütöpik şeklidir. Amacı tüm dünya Türklerini içine alan bir "Turan Devleti" kurmaktır.
- Ziya Gökalp'ın dediği gibi " Vatan, ne Türkiye'dir Türklere, ne Türkistan. Vatan, büyük ve müebbet bir ülkedir. Turan"
- Bu fikirden hareketle I. Dünya savaşı sırasında "Kafkas Cephesi" açılmıştır.

ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK:

- Prens Sabahattin tarafından ortaya atılmış bir fikirdir.
- Hiç bir zaman devlet politikası olarak uygulanmamıştır.
- **Prens Sabahattin:** Azınlık isyanlarını önlemenin yolunun onlara daha fazla özgürlük vermekten geçtiğini, bunun içinde yerel yönetimlerin yarı bağımsız hale getirilmesi gerektiğini savunur. (Bir çeşit Federe devleti savunur.)

KONU 7: KIRIM SAVAŞI VE 1856 PARİS ANTLAŞMASI

KIRIM SAVAŞI (1853-1856)

Nedenleri:

- Rusya'nın "hasta adam" olarak gördüğü Osmanlı'yı İngiltere ile paylaşma teklifini reddetmesi üzerine bunu tek başına yapmak istemesi.

NOT: Hasta Adam tabiri için bakınız: [Sark Meselesi ve Hasta Adam ifadesi](#)

- Rusya'nın Londra boğazlar sözleşmesi ile kaybettiği hakları geri kazanmak istemesi
- **Kutsal yerler sorunu:** Bildiğiniz gibi Kudüs ve çevresi Hristiyanlar içinde kutsaldı. Osmanlı Devleti

buradaki kutsal yerlerin temsilciliği hakkını Katolik Fransa'ya vermişti. Rusya ise tüm Ortodoksların hamisi olarak, buraların temsilciliğinin kendisine verilmesini istiyordu.

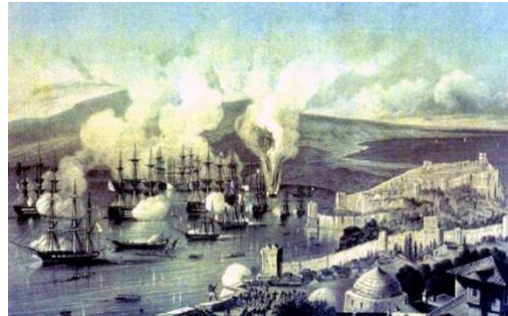
- Bunu bahane ederek İstanbul'a gelen Rus elçisi Prens Mençikof, adeta savaş çıkarmak için küstah bir şekilde Rus Çarının isteklerini sıralamıştır. Böylece KIRIM savaşının fitili ateşlenmiştir.

SAVAŞ:

- Rusya'nın Eflak ve Boğdan işgali ile Kırım Savaşı başladı.
- İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı'ya destek için boğazlara geldiler.
- Rusya, 1841 Londra Boğazlar Sözleşmesinin çiğnendiğini iddia ederek **Sinop'ta Osmanlı donanmasını yaktı.**

NOT: SİNOP BASKINI, Osmanlı devletinin denizlerde uğradığı 4. felaket.

- Bu durum üzerine İngiltere, Fransa, Piyemonte Osmanlı'nın yanında savaşa girerek Kırım'a asker çıkardı.
- Ayrıca Avusturya, Balkanlar üzerinden Rusya'ya saldırıya geçti.
- Rusya'nın barış istemesi üzerine PARİS ANTLAŞMASI İMZALANDI.

PARİS ANTLAŞMASI (1856)

Maddeleri:

- Osmanlı Devleti bir Avrupa devleti sayılacak ve Avrupa devletleri hukukundan yararlanacak.
- Osmanlı devleti toprak bütünlüğü Avrupa devletleri garantisi altında olacak.

YORUM 1: Osmanlı ilk kez Avrupa devleti sayılmış.

YORUM 2: Osmanlı Devleti kendi topraklarını koruyamayacak kadar güçsüz.

- Karadeniz tarafsız bir deniz olacak. Osmanlı'da Rusya'da Karadeniz'de donanma bulundurmayacak.

YORUM 1: Rusya'nın sıcak denizlere inme hayali bir kez daha suya düştü.

YORUM 2: Yenmemize rağmen yenik devlet muamelesi gördük.

- Boğazlar Londra sözleşmesine göre yönetilecek.
- Eflak ve Boğdan'a özerklik verilecek.

AYRICA

DİKKAT 1: Osmanlı Devleti bu savaş sırasında ilk kez İngiltere'den dış borç aldı.

DİKKAT 2: Kırım savaşı denge politikasının temel politika haline geldiği olaydır.

DİKKAT 3: Osmanlı Devleti Paris Konferansından hemen önce Islahat Fermanı'nı ilan ederek, Avrupalıların konferansta azınlık haklarını gündeme getirmesini, dolayısıyla iç işlerimize karışmalarını engellemek istemiştir. Ancak buna engel olamadığı gibi, Islahat Fermanı, Paris Antlaşmasının metnine eklenerek fermana vaat edilen hakların gözetimi Avrupalı devletlere verilmiş oldu. Yani daha fazla iç işlerimize karışabilecekleri bir fırsata dönüştürdüler.

KONU 8: ISLAHAT FERMANI 1856

İç Sebepler

1- Tanzimat fermanı ile başlayan yenileşme hareketlerinin devamı getirmek.

2- Devletin dağılmasını engellemek.

ÖNEMLİ: Fermanın yayınlanmasında etkili olan fikir OSMANLILIK fikridir.

Fermanın Amacı; Osmanlı'da yaşayan Müslüman ve gayrimüslim tebaayı eşit hale getirmektir. Ancak ferman amacını aşmıştır. Gayrimüslimleri, Müslüman tebaanın önüne geçiren bazı ayrıcalıklar vermiştir.

DİKKAT: Bu yüzden Islahat fermanı, Müslüman tebaa arasında "**BUNDAN SONRA GÂVURA, GÂVUR DEMEYECEKİMİZ.**" şeklinde yorumlanmıştır.

DİKKAT: Tanzimat fermanı gibi Islahat fermanı da Sultan Abdülmecit döneminde ilan edilmiştir.

Dış Sebepler

1- Paris Konferansı'nda Osmanlı Devleti üzerindeki baskıları azaltmak, konferanstan olumlu sonuçlar almak.

2- Balkanlardaki isyanların sona erdirmek.

3- Avrupalı devletlerin, özellikle Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışarak azınlıkları kışkırtmasını engellemek.

ISLAHAT FERMANI İLE GETİRİLEN DÜZENLEMELER

- Müslüman olmayan halka din ve vicdan özgürlüğü sağlanacaktır.
- Okul, kilise, hastane gibi binaların tamiri ve yeniden inşaatı sağlanacaktır.
- Hristiyan ve Yahudi azınlığı küçük düşürücü sözler yasaklanmıştır.
- Hristiyan azınlıklara devlet memurluklarına ve çeşitli okullara girme imkânı verilmiştir.
- Mahkemelerin açık yapılması, herkesin kendi dinine göre yemin etmesi, hapishanelerin ıslahı ve kanunların azınlıkların diline çevrilmesi kararlaştırılmıştır.
- Vergiler herkesin gelirine göre alınacak, cizye vergisi ile iltizam usulü kaldırılacaktır.
- Azınlıklara bedelli askerlik getirildi.
- Hristiyanlar da il genel meclisine üye olabilecekler
- Yabancılar da vergilerini vermek şartıyla mal, mülk sahibi olma imkânı verilmiştir.
- Gayrimüslimlere kendi banka, şirket, okullarını açma imkânı verilmiştir.

BÖYLECE;

1. Gayrimüslimler, Müslümanlarla eşit vatandaşlar haline getirildi.
2. Osmanlılık düşüncesi doğrultusunda Gayrimüslimlerin devlete olan bağlılıkları artırılmaya çalışıldı.

Sonuç olarak;

1. Gayrimüslimler, Tanzimat ve ıslahat fermanı ile tanınan hakları yeterli bulmadılar. Onlar, Müslümanlarla eşit olmayı değil, bağımsız olmayı istiyorlardı.
2. Müslüman halk ıslahat fermanı ile gayrimüslimlere daha fazla hak tanınmasından rahatsızlık duydu.
3. Osmanlı Devleti, ıslahat fermanı ile Avrupalı devletlerin iç işlerimize karışmalarını engelleyemedi.

KONU 9: I. MEŞRUTİYET'İN İLANI 1876

MEŞRUTİYET NEDİR?

- "Meşrutiyet" kelimesi "Meşruti Monarşi" ifadesinin kısaltılmış halidir.
- Meşruti Monarşi, "şartlı monarşi" demektir.
- Şartı ise, bir yanda Monark, yani egemenlik hakkını elinde tutan Kral (bizde Padişah) bulunurken; diğer yanda Halkında yönetimde söz sahibi olması demektir.

I. MEŞRUTİYET'İN İLANINI SAĞLAYAN GELİŞMELER

1. BALKAN BUNALIMI

- Rusya, tarihi emellerine ulaşabilmek amacıyla Balkan uluslarını Osmanlı İmparatorluğu'na karşı kışkırttı.
- 1876'da Bulgarlar, arkasından Karadağlılar ve Sırlar ayaklandılar.
- Azınlıkların aynı anda isyanı Osmanlı Devleti'ni zor durumda bıraktı.
- Osmanlı tarihinde bu gelişmelere "Balkan Bunalımı" denilmiştir.
- Avrupalı Devletler, Balkanların durumunu görüşmek için İstanbul'da bir konferans toplamaya karar verdiler.

2. GENÇ OSMANLILAR VE SULTAN ABDÜLAZİZ'İN TAHTTAN İNDİRİLMESİ

- Genç Osmanlılar (JÖN TÜRKLER / YENİ OSMANLILAR), yeni nesil Osmanlı aydınlarıdır.
- Genç Osmanlılar, Tanzimat devrinden itibaren açılmış batılı tarzda eğitim veren okullarda veya Avrupa'da eğitim görerek yetişmişlerdir.
- Önde gelen isimleri arasında, Mithat Paşa, Namık Kemal, Ziya Paşa ve Şinasi yer almaktadır.
- Bu aydınlar Batı Kültürünü, Fransız İhtilalından yayılan fikirleri, batılı devlet yapılarını tanımaktadırlar.
- Genç Osmanlıların, devletin dağılmasını engellemek için buldukları ilk çare MEŞRUTİYET olmuştur.

- **Felsefeleri şudur:** "Azınlıklar neden isyan ediyorlar? Kendi kaderlerini kendileri belirlemek istedikleri için. O zaman onlara bu hakkı verirsek, yani ülkenin yönetiminde herkes söz sahibi olurlarsa isyan etmekten vazgeçerler. "
- Bu amaçla hareket etmişlerdir. Sultan Abdülaziz'e bunu kabul ettiremeyince ona karşı mücadeleye girmişlerdir.
- Sultan Abdülaziz, Balkan bunalımı nedeniyle siyasi açıdan, dış borçları ödemekte sıkıntı yaşayınca ekonomik açıdan zor duruma düşmüştür.
- DONANMA'nın desteğini alan JÖN TÜRKLER Sultan Abdülaziz'i tahttan indirmişleridir.
- Önce tahta V. Murat çıkarılır. Ancak rahatsızlığı nedeniyle tahttan indirilir.
- En sonunda Meşrutiyet'i ilan edeceğine söz veren Sultan II. Abdülhamit tahta çıkmıştır.
- **DEMEK Kİ I. MEŞRUTİYET JÖNTÜRKLERİN (GENÇ OSMANLILAR) çalışmaları sonucu Sultan II. ABDÜLHAMİT tarafından ilan edilmiştir. (23 Aralık 1876)**

3. İSTANBUL (TERSANE) KONFERANSI(1876):

- Konferansın toplandığı gün Osmanlı Devleti Meşrutiyeti ilan etmiştir.
- Avrupalı devletlere "konferansın toplanmasına gerek yok; Azınlık haklarını sizin korumanıza da gerek yok. Çünkü biz Meşruti yönetime geçtik. Yani artık Osmanlı topraklarında yaşayan herkes temsil edilecek, herkes kendi hakkını koruyabilir." demeye çalışmışız.

NOT: Ancak konferans yine de toplanmıştır. İstanbul konferansı hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız: [93 Harbi](#)

I. MEŞRUTİYET'İN ÖNEMİ

- Meşrutiyetin ilanı ile Osmanlı Devleti'nin yönetim şekli (rejimi) değişmiştir. Mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçilmiştir.
- Tarihimizde ilk kez halk sınırlı da olsa Padişahın yanında yönetime katılmıştır.
- Sadrazam Mithat Paşa başkanlığındaki bir heyet tarafından tarihimizin ilk Anayasası olan KANUN-İ ESASİ hazırlanmıştır.
- Böylece tarihimizde ilk kez Anayasal düzene geçilmiştir. Yani bundan sonra Padişah, devleti istediği gibi değil, Anayasanın kendisine çizdiği sınırlar içerisinde yönetecektir.

KANUN-İ ESASİ'YE GÖRE

Yasama gücünün kullanımı iki meclise verilmiştir.

MECLİS-İ MEBUSAN: Üyeleri halk tarafından, 4 yıllığına seçilen mebuslardan (Milletvekili) oluşan meclistir.

MECLİS-İ AYAN: Üyeleri, Padişah tarafından, ömür boyu seçilen Ayanlardan (Bürokrat) oluşan meclistir.

DİKKAT 1: Meclis-i Ayan'ın üyelerini 17-18. yüzyıl Osmanlı taşrasında türemiş yerel güçlerle karıştırmamak gerekir.

DİKKAT 2: Düşünülen sistem, İngiltere'deki yönetim gibidir. Orada da iki meclis vardır. Avam kamarası ve Lordlar kamarası

Diğer yandan, Kanun-i Esasi'ye göre Padişah, hala üstün olan taraftır. Şöyle ki;

- Padişahın, meclisi açma ve kapatma yetkisi vardır.
- Padişahın istediği kanunu Veto etme (reddetme) hakkı vardır.
- Padişahın istediği kişiyi sadece polis soruşturmasına dayanarak sürgün etme yetkisi vardır. **DİKKAT:** Bu madde, Anayasal devlet yapısına aykırıdır.
- Hükümet yaptığı işlerden dolayı Meclise karşı değil, Padişah'a karşı sorumludur.

SONRA NE OLDU?

- Sultan II. Abdülhamit, Meşrutiyet idaresine inanmıyordu.
- Ayrıca Mebusan Meclisinde, azınlık milletvekillerinin birlikte hareket etmesi devlete zarar veriyordu.
- Yeni başlayan 93 Harbi (1877-1878) Osmanlı-Rus savaşı durumu daha da kritik hale getiriyordu.
- Sonuç olarak, bu savaşı bahane eden II. Abdülhamit, meclisi kapatarak, Anayasayı süresiz olarak askıya aldı. (13 Şubat 1878)
- Böylece, tarihimizin ilk Meşrutiyet denemesi yaklaşık bir buçuk yıl sonra sona erdi.

KONU 10: 93 HARBİ (1877-1878 OSMANLI-RUS SAVAŞI)

DİKKAT: Balkan bunalımı nedeniyle Avrupalı devletler, Balkanların durumunu görüşmek için İstanbul'da bir konferans toplamaya karar vermişlerdir. Bunlardan yukarıda bahsetmiştik.

İSTANBUL (TERSANE) KONFERANSI(1876):

- Bu konferansın toplandığı gün Osmanlı Devleti Meşrutiyet'i ilan etmiştir. Böylece konferansın toplanması engellemeye çalışmıştır.

Buna rağmen toplanan konferans şu kararları almıştır:

- Sırbistan ve Karadağ'a bağımsızlık verilecek.
- Bulgaristan ve Bosna-Hersek'e özerklik verilecek.

SONUÇ:

- Alınan bu kararları Osmanlı Devleti kabul etmemiştir.
- Bunun üzerine 1877-78 Osmanlı-Rus savaşı (93 harbi) başlamıştır.

1877-78 OSMANLI-RUS SAVAŞI (93 HARBİ)

- İki koldan harekete geçen Ruslar Osmanlı orduları karşısında büyük başarılar kazandılar.
- Ruslar, Balkanlara saldırarak art arda galibiyetler aldı. Stratejik açıdan önemli olan ŞİPKA GEÇİDİ düştü.

- Gazi Osman Paşa, çok uzun süre Pelevne'yi müdafa ederek Rusları oyalamayı başarsa da sonunda teslim olmak zorunda kaldı.

- Ruslar, Meriç nehrini geçti. Edirne'yi alarak İstanbul yakınlarındaki Silivri'yi alarak Yeşilköy'e kadar ilerlediler.

- Diğer yandan, Kafkaslar üzerinden harekete geçen Rus ordusu, Erzurum içlerinde (Aziziye tabyaları) Erzurum halkı tarafından ancak durdurulabilmiştir.

NOT: Erzurum halkının, şehri müdafaası ve NENE HATUN'UN kahramanlığını unutmamamız gerekir.

- İstanbul'un Rusların eline geçmesinden çekinen Osmanlı Devleti barış istedi.
- Barış görüşmeleri Ayastefanos'ta (Yeşilköy) yapıldı (Mart 1878).

AYASTEFANOS (YEŞİLKÖY) ANTLAŞMASI

MADDELERİ:

- Büyük ve bağımsız bir Bulgar Krallığı kurulacak.

YORUM: Böylece Rusya, Bulgaristan üzerinden sıcak denizlere inebilecekti.

- Sırbistan, Karadağ, ve Romanya'ya tam bağımsızlık verilecek.
- Bosna-Hersek'e özerklik verilecek.
- Kars, Ardahan, Batum (EVLİYE-İ SELASE) ve Doğu Beyazıt Rusya'ya verilecek.
- Girit ve Ermenilerin oturduğu yerlerde ıslahatlar yapılacaktır.

YORUM: Antlaşmaya bu maddeyi koyduklarında, ayrılık talep eden, ıslahat isteyen bir Ermeni toplumu yoktur. Ruslar bu şekilde Ermenileri bilinçlendirmeye ve yapay bir şekilde Ermeni sorunu yaratmaya çalışmaktadır. Nitekim başarılı da olmuşlardır. ERMENİ SORUNU ilk kez böyle ortaya çıkmıştır.

- Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.

SONUÇ: (AYASTEFANOS ANTLAŞMASI NEDEN ÖLÜ DOĞMUŞTUR?)

- Rusya'nın çok güçlenmesi menfaatlerine ters düşen İngiltere'yi harekete geçirdi.
- Avusturya, Balkanlara yayılmayı amaçladığından antlaşmaya tepki gösterdi.
- Almanya da bu devletlere katılınca Ayastefanos Antlaşması uygulanmamıştır.
- Rusya, yeni bir savaşı göze alamadığından Berlin'de bir kongre toplanmasını kabul etti.

DİKKAT: Ayastefanos Anlaşması, tarihimizde ölü doğmuş iki antlaşmadan birisidir. Diğeri ise Sevr Antlaşmasıdır.

- Berlin Kongresi'ne **Osmanlı Devleti, Rusya, İngiltere, Avusturya, Fransa, İtalya ve Almanya** katıldı.
- Görüşmeler sonunda **BERLİN ANTLAŞMASI YAPILDI (1878)**.

BERLİN ANTLAŞMASI (1878)

1) Bulgaristan üçe ayrılacak, asıl Bulgaristan Osmanlı'ya bağlı bir prenslik olacak.
(Özerklik) Doğu Rumeli ve Makedonya Osmanlılarda kalacak.

YORUM: Ayastefanos Antlaşması ile Berlin Antlaşması arasındaki en büyük fark bu maddede olmuştur. Çünkü İngiltere, Büyük Bulgar Krallığının kurulmasını engelleyerek; Rusların Bulgaristan üzerinden Sıcak denizlere inmesini engellemiş oldu.

2) Kars, Ardahan, Batum Rusya'ya verilecek, Doğubayazıt Osmanlılarda kalacak.

YORUM: Görüldüğü gibi tek fark Doğubayazıt'ın Osmanlı Devletinde kalması

3) Bosna ve Hersek Osmanlı toprağı sayılacak. Ancak yönetimi geçici olarak Avusturya'ya verilecek.

4) Ermenilerin yaşadığı yerlerde ve Girit'te ıslahat yapılacaktır.

YORUM: Avrupalıların bu maddeyi kabul etmeleri, Rusya'nın Ermeni sorunu çıkarma politikasına destek vermeleri anlamına gelir.

5) Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı verecek.

6) Sırbistan, Karadağ ve Romanya tam bağımsız olacak.

DİKKAT 1: İngiltere'nin bu antlaşmada Osmanlı topraklarının parçalanmasına izin vermesi 19. Yüzyıl boyunca uyguladığı Osmanlı topraklarını koruma politikasını terk etmesi anlamına gelir.

DİKKAT 2: Hatta Berlin konferansından önce bir oldubitti ile KIBRIS'I işgal etmiştir. Osmanlı Devleti ise konferansta İngiltere'nin desteğini kaybetme endişesiyle buna ses çıkaramamıştır.

DİKKAT 3: Balkan topraklarının, dolayısıyla Gayrimüslimlerin yaşadığı bölgelerin büyük kısmının kaybedilmesi üzerine Osmanlılık fikrinin işe yaramadığını anlayan II. Abdülhamit, İSLAMCILIK fikrini uygulamaya koymuştur.